

Grosse Fuge (büyük Füg), Si bemol Majör, Op.133

* Overtura: Allegro-meno mosso e moderato-Allegro con brio

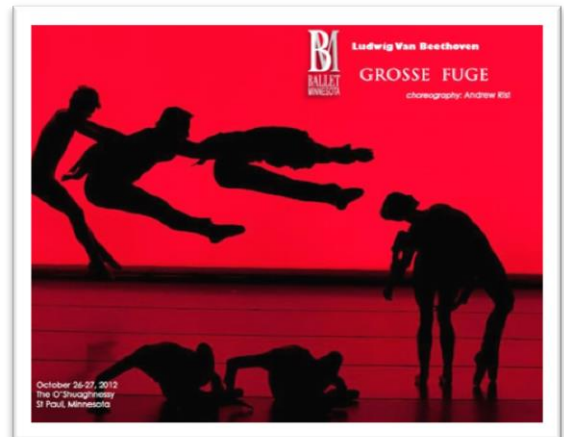

Aslında 130 No'lu Yaylı Dörtlüsü için yaptığı bir bestenin sonuna eklemiş, ama çalması inanılmaz zor olduğu için, kabul görmemiştir. O da bunu çıkartıp kendi başına bir beste olarak düzenlemiştir. Sonradan Op.130 Kuartet'ten ayrı tutularak Op.133 olarak yayınlanan çabuk (Allegro) tempodaki Büyük Füg, Avusturya Arşidükü Rudolph'a ithaf edilmiştir. Ancak bununla da Op.130'un beşinci bölümü Cavatina'nın –Beethoven'in çağdaşlarınca bir canavar olarak nitelenen- Büyük Füg ile olan iç bağlantısı yok edilemez.

Beethoven'in sağırlıkla tanıştığı ve kendisini içkiye, kadına verdiği zamanlarda yazdığı bugün bile anlaşılmaş bir eseridir. Müzik eleştirileri de yazan besteci Hugo Wolf'un 1844'te belirttiği "Benim için anlaşılmaş bir müzik!" sözlerine XIX. yüzyılda hemen herkes katılıyordu. Günümüzde yaylı çalgılar orkestralarıyla da çalınan eser, sık sık konserlerde, radyo yayınlarında yer almakta, tartışmalı programlarda sunulmaktadır.

Dört çalgının yorumundan daha tatmin edici olan orkestra düzenlemesi –doğal olarak Beethoven'in değildir. Ancak bas partisinin kontrbasla güçlendirilmesi orijinaline sadık kalarak gerçekleştirilmiştir. Böylece, son yıllarını

sağır olarak geçiren Beethoven'in pek de ilgilenemediği üstün yorum problemi, çoksesliliğin ruhsal bağlantılarının bu şekilde daha da pekiştirilmesiyle mükemmelleşmiştir. "Çağımızın insanlarını bu esere çeken, acaba onların bu karşılaşılma ve yenilgiye uğratılma kaosa duydukları ilgi midir?" sorusunu soran müzikolog Hans Renner, Beethoven'in yanıtını Füg'ün başına yazdığı sözlerde buluyor: "Tantot libre, tantot recherche" (Özgür olduğu kadar sanat dolu) cümlesinde "özgürce" ele alınan form, doğaçlama gibi buluşlarla, araya giren işlemlerle birbirine ustaca uydurulan türlü anlatım unsurlarının "sanat dolu" yaratılışının çokseslilikte doruğa yükselişi...

Parçanın hemen giriş bölümünde, bütün sazlarla unison ve “ff” olarak duyurulan tema, eserin döneminden ileriliğini erken bir şekilde müjdeler. Füg bölümünde, partilerin teker teker birbiri üzerine yığılarak temayı duyurmaları ile başlayan çarpışan ritimler ve disonanslar, müzikal dokuyu yoğunlaştırarak kaotik bir tablo sunar. Parça içinde müzik, bazı ağır bölümlerde sakinleşse de gerilim genellikle üst düzeydedir. Bu nedenle, çalanlar ve dinleyenler için sınırları oldukça zorlayan bu müzik, “döneminin ötesinde” benzetmelerini her tekrara duyuluşunda haklı çıkarır.

Büyük Füg, 6/8’lik ölçüde ve çabuk (Allegro) tempoda bir uvertür (Overtura) ile güçlü (forte) ve oktavlı Sol sesiyle başlar. Ancak ana tema asıl tonalitede –Si bemol Majör tonda-sunulur. Uvertürde tema dört değişik biçimde belirir: Birinci ve asıl füg ise iki temalıdır; önce beliren karşı tema, noktali ritimdeki ana temayı örtmek ister gibi gelişir. Bir serim (exposition) ve üç varyasyondan oluşan yeni bir karşıtlık yaratılır. Güçlü (forte) yorumlanan bu 125 mezürlük uzun ve güç bölümden sonra gelen 2. Füg (Meno mosso e moderato) daha ağır tempoda, yumuşak ve lirik havadadır. İlk füğün ana teması, karşı unsur olarak değerlendirilir. 3. Füg ise parlak ve hızlıdır (allegro con brio). Bu uzun scherzo’da daha önceki iki füğün anımsanışı öngörülmüş, iki temanın ustaca kaynaştırılmasıyla büyük bir gelişim gerçekleştirilmiştir. Parlak coda’da ise keskin karşıtlıklar sergilenirken birinci füğteki noktali ritimli tema egemendir.

Ünlü Grove Müzik Sözlüğü’nün 1889’da ilk baskısında, Büyük Füg’ün yorumcuların saçlarını diken diken eden zorluğu üzerinde durulmakta ve başarısız bir seslendirilişte ise sonucun son derece kötü olabileceği belirtilmektedir.

Dünyanın en iyi konservatuvarı kabul edilen Berklee Müzik Koleji’nin mezuniyet sınavında bunu çaldırırılar. Yüzde 10’luk bir hata oranıyla çalanlar bölüm birincisi olarak mezun olurlar.

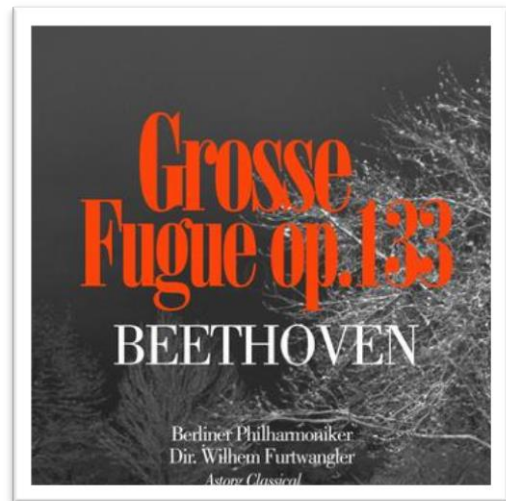
(Süre 17’)

Beethoven - Große Fuge B-Dur Op. 133 - Alban Berg Quartett
http://www.youtube.com/watch?v=XEZxjw_s0Qs

Otto Klemperer "Grosse Fuge op. 133" Beethoven
http://www.youtube.com/watch?v=4x_qnVlIO1o

Beethoven String Quartet Op.133 "Grosse Fuge" - Elias String Quartet
<http://www.youtube.com/watch?v=JfshTBQzUew>

Beethoven - Große Fuge (Great Fugue) in B flat major, Op. 133 - Végh Quartet - 1952
<http://www.youtube.com/watch?v=h3Mwb3E5VpI>

Kazım ÇAPACI

